

Dominicusgemeente Amsterdam, 27 mei 2007

Alsof zij dronken waren

Pinksteren 2007

Ooit ging ik wel eens met iemand die op latere leeftijd bijna geheel blind was geworden mee in het openbaar vervoer. Als wij de bus in kwamen – hij voorop met zijn witte stok, ik achter hem aan – zei hij guldig tegen de chauffeur: “zo, en dit is mijn hond”, wijzend naar mij. In feite doe je als “hond” niet meer dan een paar vingers tegen de elleboog houden. Sturen doe je niet, je geleidt slechts. Het is een heel klein gebaar, net genoeg om bij te sturen als het nodig is. Zoals ik zelf een paar weken geleden meemaakte toen ik op deze plek het Tafelgebed moest zingen en in mijn solo-partij wat van de weg raakte, totdat een vrouwenstem, ergens hier links vandaan – ik weet niet wie zij was – heel kort de goede toon aangaf en ik bijgevolg op haar suggestie weer teruggleed op de juiste toonhoogte. En geloof het of niet, maar toen het koor weer zong en ik zweeg, schoot me te binnen: zoiets is Pinksteren! (hetgeen, geloof ik een reflex van de hersenen is die nu eenmaal een aantal weken met zo'n onderwerp als Pinksteren bezig zijn).

En nu denk ik: is het toch niet te dun, deze beelden: de Geest als een hint, geleiding, sturing? Is het spreken van de Schrift over de Geest immers niet veel te uitbundig om het zo klein te doen voorkomen? Want zie hoe in de Pinkstervertelling uit de Handelingen de deuren open slaan, een windvlaag uit de hemel opsteekt en vuur zich verspreidt als aura's om en boven die leerlingen die met Maria daar binnen zitten, hoe zij allen in vreemde talen beginnen te spreken en ieder in zijn eigen taal hoort zodat omstanders denken dat ze allemaal dronken zijn, Petrus nog het meest met zijn indrukwekkende toespraak over visioenen, droomgezichten, wonderlijke dingen, ja, profetieën, zomaar uit de mond van mensen... Is het toch niet te klein dus?

Het overweldigende verschijnen van de Geest hier in de Handelingen waarover wij aanstonds zullen horen, doet me steevast denken aan wat ik eens van een groot filosoof leerde die zei: “elk gezichtspunt dat lang is verwaarloosd of vergeten, heeft het recht een tijd lang eens fors overdreven te worden”. En inderdaad, het Oude Testament is niet scheutig als het gaat om dit woord Geest. Over de Geest wordt veel in bijzinnetjes gesproken, een beetje van terzijde, vaak als een inleiding op een proces waarin scheppen aan de orde is. Als er iets te gebeuren staat zoals in die voorname zin uit de aanhef van het scheppingsverhaal in Genesis 1: “Maar de Geest van God zweefde boven de chaos”. Als een voormaatje van de dirigent is het, net vóór het orkest begint te spelen, die kleine beweging van de armen, een paar maten maar vóór de muziek echt begint. Zo'n voormaatje van de dirigent schijnt nodig te zijn om het orkest te concentreren: nu gaat het beginnen, let op! Groots zijn de woorden – visioenen zien, profeteren - om het allersubtielste te vertolken. Mensen zullen visioenen zien en profeteren, zei de profeet Joël en Petrus herhaalt het hier. Maar als ik nu, hier op deze plek zou pogen te profeteren zoals de tekst zegt, zal er toch beslist iemand uit uw midden zijn die vast zachtjes 112 belt... Ik geloof het echt: het allerfijnzinnigste moet, wil het opvallen, een ogenblik theatraal stevig worden neergezet, een ogenblik, om precies in de kern te kunnen begrijpen waar het over gaat.

Profeteren? Het is niet het jubelen en lallen zoals ik bijna derig jaar geleden meemaakte toen ik ten behoeve van een studie over de toen net ontstane Charismatische beweging bij een samenkomst was van duizenden, hoofdzakelijk Amerikaanse “charismatici” die de hele St Pieter vulden, terwijl die frêle paus Paulus

VI niet wist hoe hij kijken en zegenen moest vanuit zijn draagstoel, midden tussen al dit gelal dat men graag een 'spreken in tongen' noemde. Een surrealistische speelfilm leek het. Nee, profeteren is subtiel, als een glimlach zo bescheiden. De wijsheid van de Geest is ingetogen, vast zeer onopvallend. Het komt nog het dichtst in de buurt bij wat een Grieks filosoof moet hebben gezegd: "De goden nemen waar wat in de toekomst ligt, de mensen dat wat gebeurt, maar de wijzen het naderende...".* Geest van Wijsheid, Geest van Raad en Sterkte, ja zelfs, Geest van Verstand, voegt de traditie uit de eerste eeuwen nog toe aan het bijbelse spreken over de Geest. Allemaal woorden die richtinggevend zijn op de wijze van een oogopslag, een oogopslag die ingrijpt, naar binnen gaat bij wie hem waarneemt.

De wijzen schouwen het naderende.... Tal van vreemdelingen – Parten, Meden, Elamieten, Mesopotamiërs, Kappadociërs en nog zoveel anderen – gaan mee in het waaien van de Geest over de chaos, dit allermooiste van het mensenbestaan: de Geest die reeds in de Schepping ieder werd ingeblazen. Tegenover de chaos staat veel wijsheid. Luidruchtig is zij niet, maar wel diep verankerd in de zielen van mensen die met de chaos niet instemmen. "Alsof de richting ons werd in-geschapen", zongen wij. Er blijken veel mensen te zijn die voorbij de onzin gaan en voelen dat het niet goed gaat met de wereld, het milieu, de zeeën; zoveel mensen die voelen en tasten dat wereldleiders met hun sterke geloof onophoudelijk de vrede verkwanzelen, de etterende puist van het Israël-Palestina-conflict voortdurend toedekken omwille van geld en electoraat... Mensen schouwen in de toekomst. Geest woont in in mensen. Gezond verstand. Kijken is het, heel goed kijken!

Is er iets nieuws met Pinksteren? Ik geloof het niet. Er is niets wat wij niet reeds wisten. Maar het is alsof er kracht aan ons wordt toegevoegd, om de moed op te brengen naar de wereld te kijken vanuit dat bekende, in tal van verhalen beschreven visioen van gerechtigheid voor allen. Alsof er lef in onze ogen komt, de moed om dóór de dingen die gebeuren heen te kijken, te lezen tussen de regels in de krant. Geest: het voormaetje voor de muziek, een paar vingers aan je arm. Geest: herinnering aan de weg is het: "zo ging de weg, weet je nog?", zoals de blinde nog precies wist hoe een bus er uit zag en ik de noten kende... Uit dit hier apothetisch neergezette verhaal blijft voorgoed het oude beeld over van de wolk die onopvallend mee-trekt voor de mensen uit. Maar, naar het lijkt, nu nog intiemer, want wat ooit als een bries om mensen heen was, is nu vandaag te beschouwen als een kracht die ín mensen is, Tempel van de Geest die wij allen zijn. En ieder kan zien en kennen in eigen taal en elke vreemdeling is hier een drager van de Geest. En ieder hoort het: vertrouw de weg, je ziet het goed dat het niet deugt als standpunten verharden, vertrouw het maar, je ziet het goed als starheid intreedt; vertrouw het maar, je ziet het goed als kou intreedt in verhoudingen en je ziel warmte zou willen verspreiden; vertrouw het maar, je inspanning voor een betere wereld al oogst je geen applaus. Pinksteren: het is een jezelf definitief toevertrouwen aan zijn weg en daartoe een beetje bij elkaar blijven als gemeente. Om de verhalen van de weg te horen. Als een stille maar zeer innig gedeelde intuïtie over de wereld en het leven. Waai Geest, lieve Geest, waai!

* K.P. Kavafis, *Verzamelde gedichten*, Amsterdam 1994, blz. 105.

Pieter van Hoof 27 mei 2007